

Dosarul nr. 3ra-959/23
2-21135889-01-3ra-19092023

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani – V. Ciumac
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău – V. Negru, E. Palanciuc, I. Dutca

DECIZIE

29 mai 2024

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

în componență:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Stela Procopciuc
Diana Stănilă
Ion Malanciuc

examinând recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale,
în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în
judecată depusă de Gheorghe Preguza împotriva Casei Naționale de Asigurări
Sociale cu privire la contestarea actului administrativ,
împotriva deciziei din 06 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă:

La 14 septembrie 2021, avocatul Silvia Secui, acționând în interesele reclamantului Gheorghe Preguza, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, solicitând: declararea ca fiind ilegală a deciziei Casei Teritoriale de asigurări sociale Călărași nr.10/2021/16744 din 04 august 2021 prin care i-a fost refuzată calcularea pensiei pentru limita de vârstă în ordinea pct. 8 lit. d) al HG nr.78 din 21 februarie 1994 și a răspunsului nr.P1516/21 din 26 august 2021 al CNAS, prin care s-a refuzat abrogarea deciziei Casei Teritoriale de asigurări sociale Călărași nr.10/2021/16744 din 04 august 2021; obligarea CNAS să calculeze vechimea în muncă a lui Preguza Gheorghe pentru stabilirea pensiei pentru limita de vârstă, luându-se în considerare două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu pentru perioada 30 iulie 2007 – 01 august 2008 și perioada 13 februarie 2009 – 15 iulie 2010, în care a activat în calitate de polițist al Izolatorului de Detenție Provizorie al Comisariatului de Poliție Călărași, total stagiul de muncă constituind 31 ani 01 luni 10 zile, cu achitarea diferenței neachitate, luându-se în considerare majorările și indexările ce au avut loc; obligarea CNAS să calculeze restanțele la pensie pe care trebuia să o primească, cu avantajele în ordinea pct. 8 lit. d) al HG nr.78 din 21 februarie 1994 începând cu data încetării raportorilor de serviciu - 17 mai 2021, luându-se în considerare majorările și indexările ce au avut loc.

În motivarea acțiunii, a indicat că Gheorghe Preguza a activat în cadrul subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne, IP Călărași de la data de

26.03.1992 până la data de 17 mai 2021, ultimul grad deținut fiind de agent - șef adjunct, subofițer superior al serviciului de gardă al Secției Coordonare Operațională a IP Călărași al IGP al MAI, demisionând la 17 mai 2021 din motivul atingerii limitei de vârstă în serviciu, în corespundere cu Legea privind funcționarul public cu statut special nr.288/2016.

La data încetării raportului de serviciu din funcția de șef-adjunct, subofițer superior al serviciului de gardă al Secției Coordonare Operațională a IP Călărași al IGP al MAI, vechimea sa în muncă a reclamantului, în conformitate cu Certificatul nr. 34/28-85 din 14 iunie 2021, constituie 31 (treizeci și unu) ani 01 (una) luni 10 (zece) zile.

A relatat că anterior reclamantului i-a fost stabilită pensie pentru vechimea în muncă la data de 26 iunie 2013, iar la moment acesta primește pensie pentru vechimea în muncă de 21 ani 6 luni, deși vechimea în muncă constituie 31 (treizeci și unu) ani 01 (una) luni 10 (zece) zile.

Consideră că la data încetării raportului de serviciu, vechimea în muncă pentru stabilirea pensiei pentru limita de vârstă, urma să fie calculată conform Legii Asigurării de pensii a Militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele Organelor Afacerilor Interne nr.1544 din 23 iunie 1993 și Ordinului MAI nr.96 din 20 martie 2018 cu privire la recunoașterea unor înlesniri pentru stabilirea pensiei anumitor categorii de funcționari publici cu statut special și militarii din cadrul MAI și conform Hotărârii Guvernului nr.78 din 21 februarie 1994.

A relatat că reclamantul s-a adresat la Casa Națională de Asigurări Sociale, oficiul teritorial Călărași cu cerere privind acordarea pensiei pentru vechimea în muncă, însă prin Decizia nr.10/2021/16744 emisă CNAS, oficiul teritorial Călărași din 04 august 2021, pe care a recepționat-o la data de 09 august 2021, i-a fost respinsă/refuzată cererea privind calcularea pensiei/recalcularea pensiei/cu achitarea pensiei neachitate, din motiv că dreptul la pensie apare o singură dată după eliberarea din serviciu, cu dreptul de a fi recalculată în condițiile legii, or, Legea nu prevede stabilirea repetată a dreptului la pensie după o eventuală reangajare în serviciul militar, iar potrivit informației deținute de CNAS, reclamantul beneficiază de pensie pentru vechime în muncă, stabilită din 28 iunie 2021.

La data de 12 august 2021, s-a adresat cu cerere la CNAS, solicitând anularea Deciziei CNAS OT Călărași nr.10/2021/16744 din 04 august 2021, iar prin răspunsul din data de 28 ianuarie 2021, a fost informat că Decizia CNAS OT Călărași este legală și nu sânt temeiuri de abrogare.

Reprezentantul reclamantului a susținut că în perioadele 30 iulie 2007 – 01 august 2008 și 13 februarie 2009 – 15 iulie 2010 a activat în calitate de polițist al Izolatorului de Detenție Provizorie al Comisariatului de Poliție Călărași, pentru această perioadă vechimea în muncă constituind 04 ani 10 luni 04 zile, perioadă ce CNAS refuză să o includă în vechimea în muncă și să-i calculeze pensia corectă pentru limita de vârstă.

Consideră că ambele răspunsuri CNAS sânt ilegale, neîntemeiate, formale și urmează a fi anulate, deoarece riscul la care sânt supuși colaboratorii de poliție pe parcursul serviciului în cadrul Izolatorului de Detenție a CPR Călărași a fost reflectat în avizul consultativ al CSJ dosarul nr. 4ac-16/14 din 29.09.2014, inclusiv

în încheierea irevocabilă a CSJ pe dosarul nr. 3ra-1 179/15 din 30.09.2015, și un șir de alte încheieri irevocabile, cât și prin numeroase condamnări la CtEDO, ale foștilor colegi de serviciu cu care a activat în condiții similare.

A menționat că în situația în care CNAS ar fi obligată să recalculeze vechimea în muncă, cu includerea în vechimea avantajului de 1:2, atunci va putea beneficia de calcularea pensiei cu achitarea diferenței neachitate, luându-se în considerație majorările și indexările ce au avut loc.

În timpul activității în izolatoarele de urmărire penală (izolatoare de detenție provizorie), conform atribuțiilor de serviciu, a efectuat paza, deținerea și escortarea persoanelor reținute arestate și condamnate din Penitenciarul nr.13 al MJ RM în instanțele de judecată, instituțiile destinate pentru deținerea, tratarea bolnavilor contagioși, bolnavilor psihici precum și la lucrări de subteran, etapări a deținuților din IDP a DP mun. Chișinău în Penitenciarul nr.13 al MJ RM etc, în această perioadă de activitate fiind supus riscului sănătății și vieții în condiții nefavorabile de lucru, având contact direct cu persoanele contagioase de diferite maladii precum SIDA, tuberculoză, persoane psihic bolnave etc.

Prin hotărârea din 10 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, s-a admis parțial acțiunea în contencios administrativ înaintată de Gheorghe Preguza împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea actelor administrative.

S-a anulat ca ilegală Decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale (oficiul teritorial Călărași) privind refuzul în stabilirea pensiei pentru vechime în serviciu nr. 10/2021/16744 din 04 august 2021 și răspunsul pe marginea cererii prealabile a Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.P-1516/21 din 26 august 2021.

S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să emită actul administrativ favorabil prin care să-i stabilească și să-i achite lui Gheorghe Preguza pensia neachitată pentru vechime în muncă cu indexările și majorările ce au avut loc, luând în considerare Certificatul nr. 34/28-85 eliberat de Inspectoratul de Poliție Călărași la 14 iunie 2021, începând cu 17 mai 2021.

În rest pretențiile s-au respins ca neîntemeiate.

La 30 decembrie 2021, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus cerere de apel nemotivată împotriva hotărârii din 10 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani. Iar, la 27 iunie 2022 a depus cerere de apel motivată, prin care a solicitat casarea hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei decizii noi prin care acțiunea să fie respinsă.

Prin decizia din 06 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale împotriva hotărârii din 10 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

La 09 iunie 2023, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus recurs nemotivat împotriva deciziei din 06 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău.

La 27 septembrie 2023 a depus cerere de recurs motivată, prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel și emiterea unei decizii noi.

În motivarea recursului, a invocat că decizia contestată este neîntemeiată și pasibilă de a fi casată, deoarece instanțele de judecată nu au constatat și elucidat pe deplin circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzei și au aplicat eronat normele de drept material.

La fel, instanțele nu au analizat multilateral actele normative și legislația în vigoare ce reglementează astfel de litigii, precum și, nu au fost dovedite circumstanțele considerate de prima instanță și instanța de apel ca fiind stabilite.

Casa Națională de Asigurări Sociale consideră că soluția instanțelor de judecată ierarhic inferioare vine în contradicție directă cu prevederile legale care nemijlocit stabilesc condițiile de stabilire a pensiei pentru subiecții ce cad sub incidența Legii nr. 1544/1993.

Astfel, a menționat că, conform prevederilor art. 2 din Legea nr. 1544/1993, militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne care au dreptul la pensie li se stabilește pensie după eliberare din serviciu (28 iunie 2013).

Pe când, la caz, atât instanța de fond cât și instanța de apel au ignorat argumentele CNAS potrivit cărora, intimatul/reclamant, de fapt, pretinde la o stabilirea camuflată repetată a pensiei și nicidecum la o recalculare. Or, prin pretinsa recalculare intimatul dorește ca pensia să i se calculeze dintr-un salariu distinct de cel care a stat la baza calculării pensiei inițiale în anul 2013, adică reieșind din media lunară pentru ultimele 12 luni calendaristice precedente concedierii din 17 mai 2021.

Constatările instanței de apel nu conțin o argumentare clară, bazată pe probe, din care să rezulte procesul deliberării și adoptării soluției emise. Instanța de apel nu a exercitat un control judiciar complet, în fapt și în drept, cu respectarea efectului devolutiv al apelului, asupra ceea ce a hotărât prima instanță, iar drept consecință a interpretat și aplicat în mod eronat normele de drept material și procedural pertinente speței, fapt ce a succedat adoptarea unei soluții nemotivate.

A susținut că potrivit Legii nr. 1544/1993, pensiile pentru vechime în muncă stabilite anterior se recalculează conform art. 61 din Legea nr. 1544/1993.

La art. 61 din Legea nr. 1544/1993 este prevăzut că recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare.

Astfel, art. 61, cert și expres prevede trei situații în care pensia pentru vechimea în serviciu stabilită anterior urmează a fi recalculată, și anume: 1) existența documentelor aflate la organele de pensionare la momentul recalculării pensiei; 2) prezentarea ulterioară a actelor suplimentare ce ar acorda persoanei dreptul la majorarea pensiei până la stabilirea pensiei, iar recalcularea pensiei se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi; 3) recalcularea pensiei se efectuează în cazul în care persoanelor din corpul de ofițeri și din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) al organelor afacerilor interne li s-a prelungit peste limita de vârstă termenul de aflare în serviciul militar.

Din analiza celor trei temeuri/condiții de recalculare a pensiei descrise supra în coraport cu situația intimatului, consider că intimatul nu se încadrează în niciuna din ele.

A conchis că Legea nr.1544/1993 nu prevede în niciun fel faptul că militarii, persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, au dreptul la recalcularea pensiei în cazul în care au fost reîncadrați în funcție și au mai obținut o oarecare vechime în muncă.

Cu referire la termenul recursului:

În conformitate cu art. 245 alin. (1) din Codul administrativ (în redacția în vigoare la data declarării recursului), recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

La caz, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că dispozitivul deciziei a fost pronunțat de Curtea de Apel Chișinău la data de 06 iunie 2023 și a fost expediat recurentei la 07 iunie 2023 (f.d.91).

La data de 09 iunie 2023, prin intermediul poștei electronice, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus recurs nemotivat împotriva deciziei (f.d.92-94).

Copia deciziei motivate a Curții de Apel Chișinău a fost notificată Casei Naționale de Asigurări Sociale la data de 11 septembrie 2023, fapt confirmat prin extrasul din poșta electronică anexat la materialele cauzei (f.d.85).

Iar, motivarea recursului a fost depusă la 27 septembrie 2023 (f.d.97-100).

Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că la depunerea recursului împotriva deciziei din 06 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău – la 09 iunie 2023 și prezentării motivării acestuia – la 27 septembrie 2023, Casa Națională de Asigurări Sociale a respectat termenele prevăzute la art. 245 alin. (1) și (2) din Codul administrativ (în redacția în vigoare la data declarării recursului).

Curtea Supremă de Justiție a notificat intimatului și reprezentantului său copia recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței. Însă, până la data examinării recursului referințe la recursul declarat nu au fost depuse.

În acord cu prevederile art. 193 alin. (3), (31) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează acțiunile în contencios administrativ și cererile de recurs în complete din 3 judecători.

În scopul uniformizării practicii judecătorești, completul din 3 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 5 judecători, iar completul din 5 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 9 judecători.

Verificând decizia 06 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate în recurs, pe baza materialelor din dosar, în coroborare cu normele de drept aplicabile, Completul de judecată consideră că acesta este admisibil și urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, pentru considerentele ce vor fi arătate în continuare.

Conform art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ (în vigoare la data declarării recursului), examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una

dintre următoarele decizii: casează integral decizia instanței de apel și restituie cauza instanței de apel dacă, în baza limitelor stabilite de lege ale examinării recursului, nu poate adopta o soluție finală în acest caz.

Materialele cauzei atestă că la 14 septembrie 2021, avocatul Silvia Secui, acționând în interesele lui Gheorghe Preguza, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, prin care a solicitat obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să-i calculeze reclamantului vechimea în muncă pentru stabilirea pensiei pentru limita de vârstă, luându-se în considerare două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu, pentru perioada 30 iulie 2007 – 01 august 2008 și perioada 13 februarie 2009 – 15 iulie 2010, în care a activat în calitate de polițist al Izolatorului de Detenție Provizorie al Comisariatului de Poliție Călărași, total stagiul de muncă constituind 31 ani 01 luni 10 zile, cu achitarea diferenței neachitate, luându-se în considerare majorările și indexările ce au avut loc; obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să calculeze restanțele la pensie pe care trebuia să o primească, cu avantajele în ordinea pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr.78 din 21 februarie 1994 începând cu data încetării raportorilor de serviciu - 17 mai 2021, luându-se în considerare majorările și indexările ce au avut loc.

Judecând cauza, prima instanță prin hotărârea din 10 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, a admis parțial acțiunea, a anulat ca ilegală Decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale (oficiul teritorial Călărași) privind refuzul în stabilirea pensiei pentru vechime în serviciu nr. 10/2021/16744 din 04 august 2021 și răspunsul pe marginea cererii prealabile a Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.P-1516/21 din 26 august 2021 și a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să emită actul administrativ favorabil prin care să-i stabilească și să-i achite lui Gheorghe Preguza pensia neachitată pentru vechime în muncă cu indexările și majorările ce au avut loc, luând în considerare Certificatul nr. 34/28-85 eliberat de Inspectoratul de Poliție Călărași la 14 iunie 2021, începând cu 17 mai 2021. În rest pretențiile au fost respinse ca neîntemeiate.

Pentru a hotărî astfel, instanța de fond a reținut că reclamantul Gheorghe Preguza dispune de perioade de serviciu care urmează a fi luate în calculul vechimii în muncă cu înlesniri (avantaje) pentru stabilirea pensiei, și anume perioada cuprinsă între 30 iulie 2007 până la 01 august 2008 și 13 februarie 2009 până la 15 iulie 2010, în care a deținut funcția de polițist al Izolatorului de detenție provizorie al Comisariatului de Poliție Călărași, care este instituție cu menirea deținerii persoanelor reținute sau arestate și care face parte din categoria instituțiilor penitenciare prevăzute la art. 6 alin. (2) al Legii nr. 1036/ 1996 și respectiv urmează a fi raportată la prevederile pct. 8 din Hotărârea Guvernului nr. 78/1994.

La fel, instanța de fond a menționat că Inspectoratul de Poliție Călărași, prin certificatul nr. 87 din 14 iunie 2019, a confirmat că vechimea în serviciu a lui Gheorghe Preguza pentru stabilirea pensiei în conformitate cu art.13 lit. a) din Legea nr.1544 din 23 iunie 1993, la data de 17 mai 2021, a constituit 31 (treizeci și unu) ani, 01 (una) lună, 10 (zece) zile.

Totodată, instanța de fond a respins argumentele Casei Naționale de Asigurări Sociale precum că, subdiviziunile de pază, escortare și deținere a persoanelor reținute și arestate în izolatoarele de detenție provizorie nu cad sub incidența art. 6

alin. (2) din Legea nr. 1036 din 17 decembrie 1996 cu privire la sistemul penitenciar (abrogată la 16.05.2018 prin Legea R. Moldova nr. 300 din 21.12.2017) și pct.8 din Hotărârea Guvernului nr.78 din 21 februarie 1994, or acestea contravin și sunt combătute prin imperativele normelor menționate că, pentru unele categorii de persoane este prevăzut calcularea vechimii de muncă conform - două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu, faptul dat fiind reglementat de art. 33 alin.(2), (3) lit. a) ale Legii cu privire la sistemul penitenciar nr. 1036-XIII din 17 decembrie 1996 (art. 53 Legea nr. 300 din 21.12.2017), pct. 8 din Hotărârea Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994.

Examinând apelul declarant de Casa Națională de Asigurări Sociale împotriva hotărârii din 10 decembrie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani, Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 06 iunie 2023, l-a respins.

În motivarea deciziei emise, instanța de apel a conchis că prima instanță a anulat corect Decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale (oficiul teritorial Călărași) privind refuzul în stabilirea pensiei pentru vechime în serviciu nr.10/2021/16744 din 04 august 2021 și răspunsul la cererea prealabilă a Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.P-1516/21 din 26 august 2021, cu obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să emită actul administrativ favorabil, prin care să-i stabilească și să-i achite lui Gheorghe Preguza pensia neachitată pentru vechime în muncă cu indexările și majorările ce au avut loc, luând în considerare Certificatul nr.34/28-85 eliberat de Inspectoratul de Poliție Călărași la 14 iunie 2021, începând cu 17 mai 2021, specificând că, cererea privind calcularea vechimii în muncă, inserată în pretenția nr.4 din acțiune, nu poate fi admisă din considerentul că, calcularea vechimii în muncă ține de competența angajatorului, care la caz este Inspectoratul General al Poliției, Casa Națională de Asigurări Sociale ne având competență.

În sensul menționat, instanța de apel a constatat că potrivit certificatului Inspectoratului de Poliție Călărași nr.87 din 14 iunie 2019, vechimea în serviciu a reclamantului pentru stabilirea pensiei în conformitate cu art.13 lit. a) din Legea nr.1544 din 23 iunie 1993, la data de 17 mai 2021 constituie 31 (treizeci și unu) ani, 01 (una) lună, 10 (zece) zile.

Iar, reclamantul Gheorghe Preguza cade sub incidența prevederilor pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr.78, în corespundere cu care, la calcularea vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei militarilor care au îndeplinit serviciul prin contract, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor, afacerilor interne corpului de ofițeri și subofițeri ai Poliției de Frontieră colaboratorilor Centrului Național Anticorupție și funcționarilor publici cu statut special din cadrul sistemului administrației penitenciare, se acordă următoarele înlesniri: d) două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu: în instituții penitenciare de tip închis, izolatoarele de urmărire penală, casele de arest și instituțiile destinate pentru deținerea și tratarea bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici, precum și la lucrări de subteran.

Analizând motivele soluției supuse criticii în recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale, Completul de judecată ajunge la concluzia că decizia instanței de apel nu poate fi menținută.

În acest context, instanța de recurs reține că potrivit art. 18 lit. c) din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din

trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23 iunie 1993, la calcularea vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei în conformitate cu art. 13 lit. a) militarilor care îndeplinesc serviciu prin contract, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri, al cărui mod este stabilit de Guvern, se ia în calcul timpul de îndeplinire a serviciului în condiții deosebite – în condițiile avantajoase respective inclusiv în condițiile stabilite de legislație până la intrarea în vigoare a prezentei legi.

Conform art. 2 alin. (1) din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23 iunie 1993, militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne care au dreptul la pensie li se stabilește pensie după eliberarea din serviciu.

În conformitate cu art. 48 din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993, pensiile militarilor în termen, ale militarilor care au îndeplinit serviciul prin contract, ale persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și sistemului penitenciar, ale ofițerilor de protecție și colaboratorilor organelor securității statului, Centrului Național Anticorupție și ale membrilor familiilor acestora se stabilesc de către Casa Națională de Asigurări Sociale, în modul stabilit de Guvern.

Articolul 6 din Legea nr. 1036 din 17 decembrie 1996 cu privire la sistemul penitenciar (abrogată la 16 mai 2018 prin Legea Republicii Moldova nr. 300 din 21 decembrie 2017) enumeră instituțiile penitenciare.

Conform prevederilor pct. 8 al Hotărârii de Guvern nr. 78 din 21 februarie 1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție și funcționarilor publici cu statut special din cadrul sistemului administrației penitenciare, la calcularea vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei a funcționarilor publici cu statut special din cadrul sistemului administrației penitenciare, se acordă următoarele înlesniri: d) două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu: în instituții penitenciare de tip închis, izolatoarele de urmărire penală, casele de arest și instituțiile destinate pentru deținerea și tratarea bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici, precum și la lucrări de subteran.

Conform art. 33 alin. (2) al Legii cu privire la sistemul penitenciar nr. 1036-XIII din 17 decembrie 1996, vechimea în muncă în vederea acordării pensiei colaboratorilor sistemului penitenciar se calculează cu următoarele înlesniri: a) o zi de serviciu în instituții penitenciare de tip închis, izolatoare de urmărire penală și în instituțiile destinate pentru deținerea și tratarea bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici, precum și la lucrări în subteran, se consideră ca 2 zile de serviciu.

Respectiv, sub incidența prevederilor prevăzute de pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr. 78, cad instituțiile care au menirea deținerii persoanelor reținute sau arestate.

La caz, din documentele prezentate rezultă că începând cu data de 28 iunie 2013, Gheorghe Pregel este beneficiar de pensie pentru limita de vârstă.

Ulterior stabilirii pensiei, la 01 noiembrie 2013, acesta a fost reangajat în serviciu, demisionând apoi la 17 mai 2021, la atingerea limitei de vârstă în conformitate cu prevederile Legii nr. 288/2016 privind funcționarii publici cu statut special.

Astfel, rezultă că Gheorghe Preguza a activat în cadrul subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne, IP Călărași, pe o perioadă extinsă, între 26 martie 1992 și 17 mai 2021.

De asemenea, conform Certificatului nr. 34/28-85 din 14 iunie 2021 emis de Inspectoratul de Poliție Călărași, Gheorghe Preguza a deținut funcția de polițist la Izolatorul de detenție provizorie al Comisariatului de Poliție Călărași, în perioadele cuprinse între 30 iulie 2007 – 01 august 2008 și 13 februarie 2009 – 15 iulie 2010.

Prin urmare, analizând în ansamblu probele prezentate, Curtea Supremă de Justiție constată că instanțele inferioare corect au stabilit că perioadele menționate (30 iulie 2007 – 01 august 2008 și 13 februarie 2009 – 15 iulie 2010) ar trebui incluse în calculul vechimii în muncă cu avantaje pentru stabilirea pensiei, având în vedere că izolatorul de detenție provizorie este considerat o instituție penitenciară conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 78/1994.

Cu toate acestea, instanța de recurs constată că instanțele inferioare de judecată au interpretat greșit conținutul Certificatului nr. 34/28-85 din 14 iunie 2021, ceea ce poate afecta în mod semnificativ calculul vechimii în muncă și, implicit, al pensiei reclamantului. Or, în această perioadă a fost inclusă și perioada de activitate a lui Gheorghe Preguza de la 01 noiembrie 2013 până la 17 mai 2021, perioadă în care ultimul a activat după ce s-a eliberat din funcție și a obținut dreptul la pensie.

Conform art. 61 din Legea nr. 1544, recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare. Dacă pensionarul va prezenta ulterior acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, recalcularea se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi.

Astfel, reieșind din prevederile alin. (1) al art. 61 din Legea nr. 1544-XII din 23 iunie 1993, legislatorul a prevăzut expres posibilitatea recalculării pensiei în cazul în care apar circumstanțe noi, care duc la majorarea acesteia, stabilind doar că recalculul se va face pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data de punerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi.

Respectiv, recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare, iar dacă pensionarul va prezenta ulterior acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, recalcularea se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data de punerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi.

Prin decizia de inadmisibilitate din 07 decembrie 2021 a Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate și privind controlul de constituționalitate a alin. (1) al art. 61 din Legea nr. 1544-XII din 23 iunie 1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri, cu privire la pretinsul tratament diferențiat contestat, Curtea a reținut că condițiile diferite privind exercițiul dreptului la recalcularea pensiei aplicat față de persoanele care s-au pensionat și care s-au reangajat ulterior într-o funcție militară sau publică cu statut special au la bază argumentul potrivit căruia persoanele obțin, în tot acest timp, atât pensia, cât și salariul în baza raporturilor de muncă.

Mai mult, Curtea a observat că dreptul la recalcularea pensiei reclamă nu doar faptul ca persoana să fi acumulat 25 de ani de vechime în muncă, ci și să fi împlinit vârsta limită de aflare în serviciu, iar printr-o decizie a angajatorului să i se fi prelungit termenul de aflare în serviciu [articolele 2 alin. (2) și 13 lit. a) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993]. De altfel, dacă nu are împlinită vârsta limită de aflare în serviciu, însă a atins vechimea în muncă de la articolul 13 lit. a) din Lege, persoanei îi este recunoscut doar dreptul la majorarea cotei procentuale de calculare a pensiei [articolele 2 alin. (2) și 14 lit. a) din Lege], fără a beneficia de dreptul la recalcularea pensiei, întrucât pensia se obține doar la încetarea raporturilor de serviciu.

Așadar, Curtea a observat că prima categorie (i.e. persoanele pensionate în baza vechimii în muncă, angajate ulterior pensionării într-o funcție publică cu statut special) obține atât pensia, cât și salariul, pe când cea de-a doua (i.e. persoanele care continuă să activeze într-o funcție publică cu statut special la atingerea vechimii în muncă) obține doar salariul, fără a obține și pensia.

Totodată, Curtea a avut în vedere și faptul că dreptul la pensie nu se stabilește în mod automat, ci pe baza cererii titularului [articolul 49 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993]. Astfel, exercițiul dreptului la pensie ține de titular, care decide când și în ce condiții să obțină pensia. Așadar, *de vreme ce titularii sunt cei care decid cu privire la condițiile de pensionare*, Curtea a reținut că *aceștia trebuie să-și asume consecințele acestor decizii*. De altfel, persoanele pot să prevadă efectele acestor decizii (i.e. anumite inconveniente financiare legate de cuantumul pensiei calculate). Mai mult, imposibilitatea recalculării pensiei speciale poate fi prevăzută de subiectele legii, la nevoie, cu ajutorul unor profesioniști ai dreptului.

Așadar, Curtea nu a reținut argumentele din sesizări privind existența unei ingerințe în articolul 16 din Constituție. Criteriul continuării neîntrerupte a raporturilor de serviciu după atingerea plafonului de vârstă face ca categoriile în discuție să nu se afle în situații comparabile.

Instanțele de judecată nu au examinat suficient de detaliat și nu au făcut o verificare adecvată pentru a oferi un răspuns dacă Certificatului nr. 34/28-85 din 14 iunie 2021 include și perioada lucrată după la 01 noiembrie 2013, adică momentul când reclamantul și-a realizat dreptul la pensionare în condiții speciale. Or, pensia specială nu oferă dreptul la recalcularea periodică a cuantumului odată cu mărirea stagiului de lucru.

Această verificare este esențială pentru asigurarea unei evaluări corecte a vechimii în muncă și a dreptului la pensie al reclamantului.

Însă instanțele de judecată nu au motivat aspectul dat, iar aceasta poate ridica întrebări cu privire la motivele acestei decizii.

În lipsa unei motivări clare, există incertitudini în ceea ce privește raționamentul instanței și modul în care a fost aplicată legea în acest caz.

În conexiunea circumstanțelor expuse cu normele legale citate anterior, instanța de recurs ajunge la concluzia că soluția adoptată de către instanța de apel este nemotivată.

În conformitate cu prevederile art. 195 din Codul administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169–171.

Potrivit art. 239 din Codul procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Instanța de recurs remarcă, că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre motivată. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare.

Conform unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și, argumentelor invocate de către părți întru admiterea sau respingerea acestora (cauza Garcia Ruiz vs. Spania, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți, ceea ce, în speță, lipsește. Or, principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul având posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, pune în pericol dreptul la un proces echitabil (cauza Kaufman vs. Belgia, 1986).

Astfel, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre. În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a și dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat că efectul art. 6 § 1 din Convenție este, inter alia, de a plasa un „tribunal” sub o obligație de a efectua o

examinare adecvată a declarațiilor, argumentelor și probelor, fără a prejudicia evaluarea acestora sau a faptului dacă ele sunt relevante pentru decizia sa.

Corelând prevederile legale procedurale naționale cu jurisprudența CtEDO referitor la obligația instanțelor naționale de a-și motiva soluțiile, instanța de recurs conchide că circumstanțele expuse anterior denotă că instanța de apel nu și-a îndeplinit obligațiile. Iar aceasta nu poate echivala decât cu încălcarea dreptului la un proces echitabil al recurenteii, inclusiv dreptul de acces liber la justiție în raport cu obligația instanței de „a auzi” justițiabilii, garantat de art. 20 din Constituție și art. 6 § 1 din Convenție.

În concluzie, în cazul analizat, Completul de judecată consideră că singura soluție legală și rezonabilă este casarea integrală a deciziei și trimiterea spre rejudecare a cauzei.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, să verifice circumstanțele importante și probele administrate și, reexaminând cauza, să emită o hotărâre legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al participanților la proces la un proces echitabil.

Conform art. 258 alin. (3), art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Se casează integral decizia din 06 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, emisă în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Gheorghe Pregelă împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea actului administrativ și se restituie cauza spre rejudecare, la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

judecători

Diana Stănilă

Ion Malanciuc